

Leskinen Timo

13.3.2023

Vastine Sukevan vankilan ympäristön osayleiskaavaluonnoksesta saatuun palautteeseen

Lausunnot

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

Ei lausuttavaa

Savon Voima Verkko Oy

Ei huomautettava.

Ylä-Savon Sote, Ympäristö ja terveystalvelut

Ei huomautettava.

Pohjois-Savon ELY-keskus

Sukevan vankilan ympäristön osayleiskaava, luonnosvaihe

Sonkajärven kunta on pyytänyt Pohjois-Savon ELY-keskukselta lausuntoa Sukevan vankilan ympäristön osayleiskaavan luonnoksesta. Kaavoitettava alue sijoittuu Sukevan taajaman pohjoispuolelle, Sukevan vankilan sekä

Kukkopuron ja Kalliomäen kylän alueille. Suunnittelualueen läpi kulkee Iisalmen ja Kajaanin välinen rautatie, ja sen länsipuolitse Valtatie 5.

Kaavan päätavoitteena on alueen maankäytön ja rakentamisen, sekä maiseman, ympäristön ja rakennuskannan suojelun ohjaaminen. Suunnittelutyön tarkoituksena on laatia Sukevan vankilan ja sen lähialueen maankäyttöä ohjaava oikeusvaikutteinen osayleiskaava rakennus- ja poikkeuslupien, elinkeinojen kehittämisen, ympäristön- ja maisemanhoidon sekä valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön arvojen säilyttämisen perustaksi. Osayleiskaavalla osoitetaan olemassa oleva rantarakentaminen Kukkopuron varteen, mutta kaavalla ei tutkita ranta-alueiden rakennusoikeuksia.

Yleistä

Alueelle on laadittu aikaisemmin 28.6.2021 Sonkajärven kunnanvaltuuston hyväksymä osayleiskaava. Itä-Suomen hallinto-oikeus kuitenkin kumosi päätöksen lainvastaisena 22.3.2022. Uudesta kaavaluonnoksen rajauksesta on jätetty pois Kalliosuon ampumarata sekä suurin osa Raudanjoen pohjoisrannan alueesta. Muilta osin kaavaluonnos noudattelee muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta alueen aikaisemmassa kaavaehdotuksessa esitettyjä ratkaisuja.

Kaavaluonnoksessa esitetty aluerajaus menee osittain päällekkäin voimassa olevan Sukevan osayleiskaavan kanssa. Voimassa olevassa Sukevan osayleiskaavassa on Kajaanintien ja Vankilantien risteyksen koillispuolelle osoitettu yhdyskuntateknisen huollon ET-alue. Nyt nähtävillä olevasta kaavaluonnosaineistosta ei käy ilmi, onko ET-aluevaraus tarkoitus poistaa yleiskaavasta, vai onko kaavaluonnoksen aluerajauksessa tapahtunut virhe. Päällekkäisyys tulee poistaa ja tarvittaessa osoittaa kaavaaineistossa riittävän selkeästi, mikäli kaavaprosessissa on samanaikaisesti kyseessä myös Sukevan osayleiskaavan muutos päällekkäin menevän alueen osalta.

Vastine: Voimassa olevassa yleiskaavassa esitetty ET-alue on tarpeeton, eli se on tarkoitus poistaa. Korjataan ja täydennetään kaavaselostusta.

Rakentaminen

Kukkopuron rannalla sijaitseville A/1 asuntoalueille esitettyä 350k-m² rakennusoikeutta ELY-keskus pitää korkeahkona, ottaen huomioon luontoselvityksessä esiin nostetun, kapean Kukkopuron arvokkaan jokimaiseman. Esimerkiksi Sonkajärven kunnan rakennusjärjestyksessä rantavyöhykkeellä rakennettavaksi sallittu kokonaiskerrosala on määritelty asuinrakennusten ja vapaa-ajan rakennusten rakennuspaikkojen osalta enintään 300k-m²:iin. Sukevan voimassa olevassa yleiskaavassa ympäristösuojelun asuinrakennuspaikoilla yhteenlaskettu kokonaiskerrosala saa olla enintään 250k-m².

Kiinteistöllä 762-425-20-4 PUROLA, näyttäisi sijaitsevan vapaa-ajan rakennus, jonka rakennuspaikkaa ei ole osoitettu kaavaan.

Vastine: Osoitetut rakennusoikeudet ovat vastaavat kuin uusimmassa yleiskaavassa Sonkajärven alueella. Yleiskaavojen päivityksen yhteydessä on tarkoitus muuttaa muidenkin rantaosayleiskaavojen rakennusoikeus vastaavaksi.

Osoitetaan alueelle rakennuspaikka.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristön huomioon ottaen osalta kaavaluonnoksen ratkaisut noudattelevat aikaisemmin laaditun kaavan ehdotusvaiheen ratkaisuja, joita ELY-keskus piti yleislinjaltaan onnistuneina. ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa kaavaluonnoksesta kulttuuriympäristön osalta.

Liikenne

ELY-keskus katsoo, että liikenteen teoreettiset melualueet on kaavassa arvioitu riittävällä tarkkuudella. Liikennemäärät eivät kaavan myötä juurikaan kasva, ja liittymäasiat on kaavamääräyksissä huomioitu. Pohjois-Savon ELY-keskuksen L-vastuualueella ei ole huomautettavaa kaavaluonnoksesta.

Ympäristönsuojelu

Kaikkia kaavaselostuksessa mainittuja Matti-rekisterin kohteita ei ole osoitettu kaavakartalla käytössä olevalla hai-merkinnällä. ELY-keskus kuitenkin suosittelee suunnittelualueella sijaitsevien Matti-rekisterin kohteiden merkitsemistä kaavakarttaan, jotta alueen mahdollisesti sisältämät haitta-aineet

voidaan ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. ELY-keskus toteaa, että hai-merkintä on luonteeltaan informatiivinen. Merkinnän avulla voidaan ennakoida mahdollisen pilaantuneisuuden aiheuttamat riskit riittävän aikaisessa vaiheessa sekä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa ja tarkkuudessa alueidenkäytön suunnittelun eri tasoilla. Se, onko maaperässä todellisuudessa haitta-aineita vai ei, vaatii usein tarkempia maaperätutkimuksia ja selvityksiä. Selvitystarve on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan asianmukaista huomioida kaavassa. MATTI-rekisterin kohteet, joissa kunnostustarve on selvitettävä, on huomioitava aina myös nykyisessä maankäytössä, mikäli alueella tehdään esimerkiksi maanrakennus- tai kaivutöitä.

Vastine:

Edeltävässä kaavavaiheen Matti-rekisterin kohteista kirjattiin:

”Kaavassa on osoitettu vankilan vanhan sahan alue saa-merkinnällä lausunnon mukaisesti. Koska muiden MATTI-rekisterikohteiden maaperän pilaantumisesta ei ole tietoa ja ko. alueelle ei olla osoitettu muuttuvaa maankäyttöä, ei lausunnossa esitetty merkintä ole tarkoituksen mukainen. Maanomistajille on kohtuutonta, jos kaavassa osoitetaan merkintä, jolla ei ole riittäviä perusteita. Se ei riitä perustaksi, että alueen maaperä saattaa sisältä haitallisia aineita.

Informatiivisella merkinnällä yleensä osoitetaan sellaisia kohteita, joiden olemassaolo on todettu ja selvitetty. Jos rekisteritietona on tarkista selvitystarve ja kohde on yksityinen polttonestesäiliö, joka on vielä käytössä, ei informatiivisenkään merkinnän tarve täyty. Kaavassa ei voida osoittaa maankäyttövarausta mahdollisesti tulevasta vahingosta. Ei kaavassa osoiteta aluevarausta mahdollisesta liito-orava-alueesta, jonka puusto on liito-oravalle suotuisaa tai mahdollisesta perinnebiotoopista, jos tiedetään, että alueella on joskus laidunnettu. Matti-rekisterin merkintä ei merkitse sitä, että kohde olisi pilaantunut.”

Kaavaluonnosta ei ole perusteltua muuttoa.

MTK Pohjois-Savo

Lausunto Sukevan vankilan ympäristön osayleiskaavaluonnoksesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausuntoon. Lausuntonamme esitämme seuraavat huomiot:

-On erinomaista, että kaavalla halutaan turvata maa- ja metsätalouden harjoittamisen edellytykset ja että maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista ei kaavalla ole rajoitettu. On myös myönteistä, että kaavalla pyritään edistämään ja tukemaan ympäristön- ja maisemanhoidon tavoitteita.

-Kohdassa ”Metsän käsittely” todetaan, että ”Ranta-alueen metsänkäsittelyssä tulee noudattaa Metsäkeskus Tapion ranta-alueita koskevia metsänhoitosuosituksia.”

Huomautamme, että organisaation nykyinen nimi on Tapio tai Tapio Oy.

-Metsälain 10 §:n mukaisia kohteita emme suosittele kirjaamaan kaavaan. Kohteet huomioidaan ko. lain perusteella metsänkäsittelyssä. Kaava on pitkäaikainen ja melko pysyvä maankäytön ohjauksen työkalu. Yksittäisen lain, kuten Metsälain tulkinnat saattavat muuttua (ovatkin viime vuosina muuttuneet). Näin ollen on järkevintä, että tulkinnan kunkin lain soveltamisesta tekee toimivaltainen viranomaisen.

Yleistä

Pidämme tärkeänä, että Pohjois-Savossa on mahdollisimman hyvät puitteet kannattavan metsätalouden harjoittamiselle. Erilaisissa strategioissa, suunnitelmissa, ohjelmissa - myös maankäytön suunnittelussa - on tärkeää huomioida vaikutukset metsäalan tuleviin mahdollisuuksiin.

Yleiskaavojen osalta toivomme mm. seuraavia asioita:

-Metsätaloudelle ei aseteta liikaa rajoitteita (esim. toimenpidelupa) eikä kaavoituksella ohjata metsien käsittelyä. Metsätalousalueilla voinee tukeutua lähinnä metsälakiin, luonnonsuojelulakiin ja vesilakiin sekä Hyvän metsänhoidon suosituksiin ja metsäsertifointiin.

-Kaavamerkinnot ja -määräykset ovat selkeitä, yksiselitteisiä ja yhdenmukaisia

-Kaavat ovat toimijoiden käytettävissä digitaalisessa muodossa

Olemme mielellämme mukana yhteistyötahona kaavoitusprosesseissa.

Tavoitteenamme on ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä tavoitteleva kaavoitus ja alueiden käyttö.

Vastine: Muutetaan yleismääräys muotoon(poistettava kohta yliviivattu): ”Ranta-alueen metsänkäsittelyssä tulee noudattaa ~~Metsäkeskus~~-Tapion ranta-alueita koskevia metsänhoitosuosituksia.”

Mielipiteet

1. Senaatti kiinteistöt

Mielipide Sukevan vankilan ympäristön osayleiskaavaluonnoksesta

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, jonka tehtävänä on mm. huolehtia valtion kiinteistövarallisuudesta ja tuottaa valtion toimijoille tilapalveluita sekä huolehtia niihin liittyvästä edunvalvonnasta. Hankkeen suunnittelualueella sijaitsee Sukevan vankila, jonka näkökulmasta vireillä olevaa kaavahanketta tarkastellaan. Senaatti-kiinteistöt esittää mielipiteenään Sonkajärven kunnan valmistelemasta Sukevan vankilan osayleiskaavaluonnoksesta seuraavaa:

Senaatti-kiinteistöt on antanut osayleiskaavaehdotuksesta muistutuksen (7.12.2020) ennen kuin Hallinto-oikeus kumosi ko. kaavahanketta koskevan Sonkajärven kunnanvaltuuston (28.6.2021 § 22) hyväksymispäätöksen. Nyt nähtävillä olevassa ja uudelleen valmistellussa kaavaluonnoksessa vankilan alueisiin kohdistuvat merkinnät ja määräykset ovat säilyneet aiemman kaavaehdotuksen kanssa samansisältöisinä.

Sukevan vankilan alueelle on valmistunut vuonna 2021 uusi hallintorakennus ja uudet tapaamistilat. Muilta osin rakennuskanta alueella on säilynyt ennallaan. Sen sijaan tilanne alueen vanhojen hallinto-(kanslia-) ja juhlasalirakennuksen käytettävyyden, teknisen kunnon ja sisäolosuhteiden osalta ei ole ainakaan parantunut edellisen kannanoton jälkeen. Tilojen käyttäminen ei ole sisäolosuhteista johdettua vankilan henkilökunnalle tai vangeille turvallista. Lisäksi hallinto- ja juhlasalirakennuksen säilyminen alueella aiheuttaa vankilan toiminnallisuudelle ja turvallisuudelle merkittäviä riskejä; vankilan ulkoiluaueita tulisi toisaalta kasvattaa ja samalla kehittää helpommin valvottaviksi, mutta se ei onnistu ilman näiden rakennusosien purkamista. Myöskään suuresta saneerausasteesta (n. 96 %) johdettujen kestävämmien kustannusten vuoksi rakennuksia ei ole tarkoituksenmukaista saneerata ja/tai edellyttää säilytettäväksi/suojeltaviksi.

Lisäksi on huomionarvoista, että ko. rakennukset (rakennusosat) sijaitsevat vanhimpien rakennusten edessä Kalliomäentien suunnasta lähestyttäessä ja peittävät kulttuurihistoriallisesti merkittävämpien rakennusten (päiheteeton osasto/ruokala, selliosaston lounaispääty) näkyvyyden. Mikäli nuo myöhemmin rakennetut osat (hallinto- ja juhlasalirakennus) saisi purkaa, avautuisi näiden Sukevan vankila-alueen historian kannalta keskeisempien rakennusten julkisivut myös vankilan aitojen ulkopuolisille katseille.

Kun otetaan huomioon edellä kirjoitetut perustelut, olisi tarkoituksenmukaista tarkistaa suojelumerkintää/-määräystä (SR-1) siten, että se määritteli suojeltavat rakennusosat erikseen jättäen sekä hallintorakennuksen että juhlasalirakennuksen suojelun ulkopuolelle. Näin parannettaisiin vankila-alueen turvallisuutta sekä piha-alueiden riittävyttä ja varmistettaisiin vankilan asianmukaiset toimintaedellytykset myös jatkossa.

Vankila-alueen eteläosassa sijaitseva rakennus on suunniteltu alkuperin sikalaksi, mutta on sittemmin muutettu ammattikouluksi. Kaavaluonnoksessa se on osoitettu suojelumerkinnällä (SR). Ammattikoulu on rakennuksena vaatimaton, julkisivuiltaan sulkeutunut sekä teknisesti erittäin huonokuntoinen. Rakennuksessa on merkittäviä sisäilmaongelmia eikä se sovellu käytettäväksi edes varastona henkilökunnan tai vankien tiloiksi soveltumisesta puhumattakaan. Rakennuksen suojelun

edellyttämä saneeraaminen edellyttäisi kohtuuttoman suuria toimenpiteitä ja taloudellisia panostuksia, jotka eivät ole oikeasuhtaisia rakennuksen kulttuurihistoriallisiin arvoihin nähden. Suojeluharkinnassa on tärkeää huomioida, että kokonaisuuden kannalta tämän yksittäisen rakennuksen suojelulla ei saavutettaisi yleistä hyötyä, koska ko. rakennus sijoittuu aidalla eristetylle alueelle. Alueen kulttuurihistoriallisten arvojen kannalta merkittävimmät rakennukset tulevat kuitenkin säilymään, mikä varmistaa vankila-alueen historian ja arvojen säilymisen tuleville polville.

Edellä kirjoitetun perusteella esitetään, että ammattikoulurakennusta ei osoiteta suojeltavaksi. Kaavoituksella ei saa aiheuttaa maanomistajalle kohtuuttomia velvollisuuksia tai kohtuutonta haittaa. Alueen rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät perinne- ja kauneusarvot eivät vähene oleellisesti, vaikka ko. rakennus ajan myötä alueelta poistuisikin. Tällöin esitetty muutos on myös kaavan ja alueiden käytön tavoitteiden kannalta vähäinen ja siten hyväksyttävä.

Alueen keskivaiheilla sijaitsevat metalliverstas (alkuperin navetta) ja varastorakennus (alkuperin lantala) ovat niin ikään osoitettu suojelumerkinnöillä (SR). Ne ovat hyvässä kunnossa ja edustavat hyvin aikakautensa maatalousrakennuksia. Niiden suojeluesityksiin ei ole huomautettavaa.

Lopuksi todetaan, että maankäytön suunnittelulla tulisi ensisijaisesti varmistaa pitkään alueella sijainneiden vankilatoimintojen jatkuvuus alueella. Kokonaisuuden korostaminen tarkoituksenmukaisuusharkinnassa on myös alueen kulttuurihistoriallisten arvojen kannalta merkittävämpää kuin yksittäisten rakennusten tai rakennusosien säilyminen. Vankilatoimintojen säilyminen alueella edellyttää myös nykyvaatimusten ja -määräysten mukaisten olosuhteiden mahdollistamista. Tämä tarkoittaa mm. turvallisten ja riittävien ulkoilumahdollisuuksien tarjoamista vangeille. Asia on äärimmäisen tärkeä myös henkilökunnan työolosuhteiden kannalta. Myös eduskunnan oikeusasiamies on ottanut kantaa tähän aiheeseen Sukevan vankilan osalta.

Senaatti-kiinteistöt esittää, että suojeluasioista järjestettäisiin ennen kaavaehdotusvaihetta neuvottelu ao. viranomaisten, kunnan ja Senaatti-kiinteistöjen kesken.

Vastine: Kaavaluonnoksessa vankilan päärakennus on osoitettu SR-1 merkinnällä, joka mahdollistaa rakennuksen osien purkamisen. Sukevan vankilan päärakennus on kerroksellinen kokonaisuus ja mahdollisten osien purkaminen tulee tapauskohtaisesti selvittää vastuuviranomaisen kanssa. Museoviraston ja ELY-keskuksen sekä mielipiteen esittäjän käytyjen neuvottelujen perusteella poistettiin suojelumääräys hallinto- ja juhlasalisiiviltä.

Samassa yhteydessä sovittiin, että vanhaa sikalaa koskeva suojelumerkintä ”siirretään” koskemaan vanhaa talirakennusta.

2. Mielipide

Palokin yhteismetsä/Piiraset oy lausunto 14.11.2022

Kortekangas alueella on merkitty S-1 alue

Etuharjun alueella on merkitty S-1 alue.

Ennen kaavapäätöstä:

Haluaisin selvityksen millä tavalla on liito-orava havainnot on todettu.?

Millä tavalla metsän käsittely on mahdollista merkityillä alueilla?

Vastine: Yleiskaavatyön pohjaksi on laadittu alueelta luontoselvitys, jonka yhteydessä biologi on maastossa inventoinut aluetta. Inventoinnin aikana maastosta on havaittu papanoita keväällä ja kesällä 2019. Alla suora lainaus tehdyn selvityksen raportista:

”Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) laji ja se on luokiteltu valtakunnallisesti vaarantuneeksi (VU) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019). Liito-oravan esiintymistä selvitettiin maastoinventoinnin yhteydessä 7.-10.6.2019, jolloin laji oli vielä hyvin havaittavissa.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelemiseksi maastossa käytetään löytyneitä papanoita, kolopuita tai muita pesä- ja piilopaikkoja (kuten oravan risupesä) sekä metsän ikää ja puulajisuhteita. Työn suorittamisessa on huomioitu ohjeistukset (mm. Nieminen ja Ahola 2017, Sierla ym. 2004, Söderman 2003). Luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittama lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpuut (kolopuut, risupesät tai pönttö) ja niiden lähellä kasvavat suojaa ja ravintoa tarjoavat puut. Tässä selvityksessä papanalöytöjen ja metsän rakenteen perusteella on rajattu liito-oravaesiintymän ydinalue, joka on lajin elinpiirin keskeinen osa. Ydinalueelta on löydetty useita liito-oravan ruokailu- ja oleskelupaikkana käyttämiä puita sekä useimmiten myös pesäpuu. Samalla ydinalueella voi olla useita pesäpuita. Elinpiiri on alue, jota aikuinen liito-orava käyttää elämänsä aikana. Siihen voi kuulua useita liito-oravan suosimia ydinalueita, ruokailupaikkoja ja liikkumiseen sopivia ympäristöjä. Elinpiiriä ei voida rajata papanapuiden perusteella. Elinalue on metsikkö, josta jätöksiä on löytynyt vain muutama puun luota, eikä ydinaluetta voida rajata.

Metsäkuvioilta, joilta löydetään liito-oravan papanoita, kirjataan seuraavat tiedot:

- *Pesäpuiden (kolopuut, risupesäpuut, pöntöt) sijainnit sekä muiden liito-oravan käyttämien puiden (joiden tyviltä havaittiin ulostepapanoita) sijainnit GPS-laitteella paikannettuna*
- *Papanamäärä, puulaji, puun rinnankorkeusläpimitta*
- *Metsän rakenne ja ominaispiirteet liito-oravan kannalta*
- *Esiintymän raja- ja varovaisuusperiaatetta noudattaen (Sierla ym. 2004). Esiintymä rajataan siinä laajuudessa mitä liito-orava vähintään tarvitsee säilyäkseen metsäkuvioilla pitkällä aikavälillä*
- *Puustoiset kulkuyhteydet esiintymältä muihin suuntiin.*

Liito-oravan esiintyminen vaihtelee vuosien ja vuodenaikojen välillä. Liito-orava käyttää elinpiirinsä eri osia eri tavalla eri vuodenaikoina ja sillä on myös käytössään vaihtopesiä, jolloin kevään ja kesän poikueet voivat olla eri pesissä. Jotkin lajille ihanteelliset metsäkuviot voivat olla autioina joinain vuosina, jos esimerkiksi kuviolla elänyt yksilö on menehtynyt. Kuviolle voi kuitenkin levitä uusi liito-oravayksilö ja lajille onkin oltava sekä asuttuja että asumattomia metsäkuvioita tarjolla.”

FCG Finnish Consulting Group Oy

Timo Leskinen
DI